

**Právnická fakulta Masarykovy univerzity
obor Teorie a praxe trestního a správního procesu
Katedra trestního práva**

Násilí proti úřední osobě

Bakalářská práce

Petr Čoupek

Brno 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Násilí proti úřední osobě** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 9. března 2018

.....
Petr Čoupek

Poděkování

Zde bych chtěl poděkovat vedoucí práce prof. JUDr. Věře Kalvodové, Dr. za vedení při zpracování bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině za podporu a trpělivost.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá právní úpravou trestného činu Násilí proti úřední osobě, v první části je náhled na tuto problematiku trestně právní ochrany úředních osob od roku 1918 do současnosti. Dále v této práci bude vymezen pojem úřední osoba v současném trestním zákoníku a komparace s předchozími právními úpravami. Ústředním tématem je rozbor trestného činu Násilí proti úřední osobě, kdy budou srovnány předchozí právní úpravy a následně i právní úprava násilí proti úřední osobě s námi geograficky sousedícími státy. Na závěr bude zhodnocen současný právní stav de lege lata a možné náměty de lege ferenda.

Klíčová slova

trestní zákoník, veřejný činitel, úřední osoba, násilí proti úřední osobě, trestný čin

Abstract

The bachelor thesis discusses the legal treatment of the crime of violence against an official. The first part of the text presents an outline of the legal protection of officials from 1918 to present day. In the next chapter, the thesis examines the definition of the term “official” in the current Criminal Code and compares it to previous legislation. The central part of the thesis analyses the crime of violence against an official, comparing the current legislative with previous regulations as well as the legal situation in neighbouring countries. In the conclusion, the thesis provides an evaluation of the current legal situation de lege lata and possible suggestions de lege ferenda.

Key words

Criminal Code, public official, official, violence against an official, crime

Obsah

1. Úvod	11
2. Trestně právní ochrana úředních osob od vzniku ČSR v roce 1918	13
2.1 Trestní zákon v období 1918-1950.....	13
2.2. Testní zákon v období 1950-1962.....	14
2.3. Trestní zákon v období 1962-2010.....	15
3. Úřední osoba	18
3.1. Pojem úřední osoba v současném trestním zákoníku.....	18
3.1.1. Jednotlivé úřední osoby.....	20
3.1.2. Za jakých podmínek se jedná o úřední osoby.....	26
3.2. Shrnutí.....	27
4. Vybrané trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	29
4.1. § 323 Násilí proti orgánům veřejné moci.....	30
4.2. § 324 Vyhrůžování s cílem působit na orgán veřejné moci.....	30
4.3. § 325 Násilí proti úřední osobě.....	31
4.4. § 326 Vyhrůžování s cílem působit na orgán úřední moci.....	31
4.5. § 327 Společná ustanovení.....	31
4.6. § 328 Přisvojení pravomoci úřadu.....	32
5. Násilí proti úřední osobě	32
5.1. Rozbor trestného činu násilí proti úřední osobě § 325.....	33
5.1.2. § 325 odst. 1.....	34
5.1.3. § 325 odst. 2.....	36
5.1.4. § 325 odst. 3.....	37

5.1.5 § 325 odst. 4.....	37
5.1.6 § 325 odst. 5.....	38
5.3. Násilí proti úřední osobě, jiný pohled na téma než teoretický.....	38
5.4. Komparace pojetí trestného činu násilí proti úřední osobě od roku 1918.....	40
6. Komparace právní úpravy násilí proti úřední osobě se sousedícími státy.....	42
6.1. Slovenská republika.....	42
6.2. Polská republika.....	43
6.3. Německá spolková republika.....	43
6.4. Rakouská republika.....	44
7. Zhodnocení současné právní úpravy.....	45
8. Závěr.....	47
9. Použité zdroje.....	49

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je trestný čin Násilí proti úřední osobě. Cílem této bakalářské práce je seznámit jejího čtenáře s pojmem úřední osoba a trestněprávní odpovědností týkající se trestného činu Násilí proti úřední osobě. Pro ucelený pohled na danou problematiku, bude toto téma probráno v historickém kontextu vývoje trestního práva v České republice, respektive v Československu. V této práci bude také porovnána právní úprava „násilí proti úřední osobě“ s geograficky sousedícími státy s naší Českou republikou. Dále bude právní úprava zhodnocena a budou navrženy možné změny *de lege ferenda*.

Toto téma jsem si zvolil také z důvodu, že již přes deset let pracuji u městské policie a během této doby se několik mých kolegů od městské nebo státní policie stalo obětí trestného činu násilí proti úřední osobě. Tyto zkušenosti mohou vnést jiný pohled na trestněprávní ochranu úředních osob a zároveň dané téma považuji za zajímavé a aktuální, jelikož velká část lidí zná svá práva, ale jaké mají povinnosti a co musí do jisté míry strpět již nevědí. Bakalářská práce bude rozčleněna do šesti kapitol, pokud nepočítám úvod a závěr, kdy po jejich přečtení by měl mít čtenář ucelený náhled na dané téma.

V první kapitole bude náhled do historického vývoje trestněprávní ochrany úředních osob od vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 do současnosti.

Druhá kapitola bude pojednávat o současném právní úpravě úřední osoby v trestním zákoníku. Bude zde vymezen pojem úřední osoby, výčet těchto úředních osob, kdy a za jakých podmínek, je možné tyto osoby považovat za osoby úřední. Dále zde bude shrnut vývoj dnešního vymezení pojmu „úřední osoba“ v historickém kontextu právní úpravy od roku 1918.

Ve třetí kapitole bude pojednáno o hlavě X trestního zákoníku, o trestných činech proti pořádku ve věcech veřejných, jelikož úzce souvisí s problematikou trestného činu násilí proti úřední osobě a pro lepší uchopení tohoto tématu, je třeba znát souvislosti.

V následující kapitole bude podrobný rozbor trestného činu Násilí proti úřední osobě, kde budou rozebrány jednotlivé skutkové podstaty a komparace výše uvedených kapitol tedy nynější právní úpravy trestného činu Násilí proti úřední osobě v historickém kontextu od vzniku samostatné Československé republiky. Bude zde také několik statistických údajů a poznatky z praxe.

V šesté kapitole bude porovnána naše právní úprava týkající se daného tématu s právní úpravou ve státech nám geograficky nejbližšími.

V poslední sedmé kapitole bude vyhodnocena stávající právní úprava *de lege lata* týkající se daného tématu v celém kontextu této bakalářské práce a budou navrženy možné návrhy *de lege ferenda*.

Při zpracování bakalářské práce budu vycházet z knižních publikací, právních předpisů a judikatury, vše bude uvedeno v seznamu použité literatury. Tato bakalářská práce, jak již bylo uvedeno výše, poskytne ucelený náhled na dané téma, ale kompletní řešení problémů a otázek týkající se tohoto tématu překračuje rámec pro bakalářskou práci.

2. Trestně právní ochrana úředních osob od vzniku ČSR v roce 1918

2.1. Trestní zákon v období 1918-1950

Dne 28. října 1918 vznikla samostatná Československá republika, před jejím vznikem jsme byly součástí Rakouska – Uherska, které se rozpadlo po první světové válce. V den vzniku samostatné Českosloveské republiky byl vydán první zákon č. 111/1918 Sb. o zřízení samostatného státu českosloveského tzv. „recepční norma“.

„Účel zákona bylo: Aby zachována byla souvislost dosavadního řádu právního se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu... V oblasti trestního práva hmotného to konkrétně znamenalo, že zůstal v platnosti Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích' z. r. 1852 se změnami a doplňky. Na Slovensku pak platil uherský trestní zákon z r. 1878 a zákon o přestupcích z r. 1879. Tak jako v jiných právních odvětvích dochází i v trestním právu po celé období existence první ČSR ke snahám o unifikaci práva. Za tím účelem bylo při vládě ČSR zřízeno i ministerstvo unifikací.“¹

Tento trestní zákon 117/1852 ř.z. o zločinech přečinech a přestupcích poskytoval zvýšenou trestní ochranu státu a jeho orgánům.²

Pojem úřední osoba nebo veřejný činitel, které jsou uvedeny v následujících trestních zákonech, zde není, ale blíží se tomu § 68 TrZ 1852 zde je uveden zločin pozdvižení, který směřuje proti osobám ve vrchnostenském postavení.³

Zločiny veřejného násilí týkající se daného tématu jsou upraveny ve skutkových podstatách těchto trestných činů.⁴

¹VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0791-5. str. 36

² Ibidem str. 32

³ FRYŠTÁK, M., a kolektiv. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017. ISBN 978-80-7552-622-9 str. 10

⁴ Zákon č. 117/1852 ř.z., zákon o zločinech a přečinech a přestupcích. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 12. 2017].

§ 76 Násilným jednáním proti shromáždění k projednávání veřejných věcí vládou svolanému, proti soudu nebo jinému veřejnému úřadu

§78 Násilným jednáním proti korporacím zákonně uznaným nebo proti shromážděním, jež se konají za spolupůsobení nebo pod dohledem veřejného úřadu

§81 Násilným vztažením ruky na osoby vrchnostenské nebo nebezpečným jim vyhrožováním ve věcech úředních

Dalším důležitým zákonem této doby, související s tímto tématem byl zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. byl reakcí na atentát na ministra financí A. Rašína a vyplnil mezery v recipovaném trestním právu, které nechránily výslovně republikánskou formu státu, ale jeho představitele.⁵

V letech 1939-1945 proběhla druhá světová válka. V této době zde byl protektorát Čechy a Morava, kdy bylo trestní právo potlačeno ze strany německých okupantů. Platilo zde, jak naše trestní právo, tak trestní právo německé, některé německé trestněprávní předpisy byly použity i na obyvatele protektorátu. Tresty které se ukládaly, byly často nepřiměřené, a i za nedbalostní delikt mohl, být uložen trest smrti.⁶

TrZ 1852 byl na svou dobu moderní a ovlivnil vývoj československého trestního práva až do roku 1949.

2.2. Trestní zákon v období 1950-1962

V roce 1948 je Československo prohlášeno za lidově demokratickou republiku. Téhož roku usnesením vlády tzv. právnické dvouletky byly zahájeny práce na návrhu trestního zákona. Tento zákon 12 července 1950 schválilo národní shromáždění, jedná se o zákon č. 86/1950Sb., trestní zákon.

Tento zákon již byl podobný tomu současnému, byl členěn na dvě části obecnou a zvláštní. V § 75 tohoto zákona v desátém odstavci je definice pojmu veřejný činitel.

⁵ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4. str. 495

⁶ MALÝ, Karel a kolektiv.: *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. 4 vydání. Praha: Leges, 2010, ISBN 978-80-87212-39-4 str. 462

„Veřejným činitelem je ten, kdo obstarává veřejné věci, byl k tomu povolán, za těchto podmínek je veřejným činitelem zejména

- a) člen národního výboru, jiný podle zákona zvolený zástupce lidu, soudce z lidu, funkcionář lidového družstva,*
- b) státní zaměstnanec,*
- c) řídicí nebo rozhodující zaměstnanec státního, národního, komunálního nebo jiného veřejného podniku anebo lidového družstva,*
- d) příslušník branné moci nebo jiného ozbrojeného sboru, nebo*
- e) orgán povoláný chránit nebo zajišťovat bezpečnost lidí a majetku anebo provádět svým osobním úkonem rozhodnutí veřejného činitele.“⁷*

Trestné činy proti veřejným činitelům jsou obsaženy v §177 až §180 zák.č. 56/1950Sb., tyto trestné činy se týkají zvoleného tématu.

§ 177 - Násilí na veřejném činiteli

§ 178 – Osobování si pravomoci veřejného činitele

§ 179 – Rušení výkonu pravomoci veřejného činitele

§ 180 – Urážka veřejného činitele

2.3. Trestní zákon v období 1962-2010

V roce 1960 byla přijata nová ústava, poté proběhla kodifikace v rámci, které byl vydán nový trestní zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon z roku 1961 platil na našem územní skoro 50 let. I v tomto zákoně je definice veřejného činitele, jak tomu bylo v předchozím trestním zákoně, tato definice je v § 89 v devátém odstavci tohoto zákona.

„Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu, státní hospodářské, družstevní nebo společenské organizace nebo příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, pokud

⁷ § 79 odst. 10 zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20.12.2017].

se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.“⁸

Trestné činy proti veřejným činitelům byly obsaženy v hlavě třetí jako Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných a byly uvedeny v prvním oddílu. Jednalo se o tyto trestné činy:

§ 153 a 154 Útok na státní orgán a společenské organizace

§ 155 a § 156 Útok na veřejného činitele

§ 157 kde byla upravena společná ustanovení, komu se dle předchozích paragrafů poskytuje ochrana v případě, že vystoupí na podporu nebo ochranu veřejného činitele.

Tento zákon zůstal v platnosti i po roce 1989, po roce 1989 bylo třeba novelizovat a přizpůsobit novému demokratickému zřízení. Byl například zrušen trest smrti. Definice veřejného činitele v důsledku změn, byla také upravena, kdy po novelizacích také byly některé osoby vypuštěny, některé doplněny. Definice veřejného činitele je stále v § 89 v devátém odstavci:

„Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu nebo příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. Při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů je veřejným činitelem

⁸ § 89 odst. 9 zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20.12.2017].

také fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, vodní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností. Funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník státního orgánu, samosprávy, ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru cizího státu, se za těchto podmínek považuje za veřejného činitele, pokud tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.“⁹

Současná právní úprava trestního zákona je upravena v zák. č. 40/2009 Sb. tato bude v souvislosti s daným tématem podrobně probrána v následujících kapitolách, zejména současná právní úprava úředních osob a právní úprava násilí proti úřední osobě.

⁹ § 89 odst. 9 zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon ve znění 412/2002 Sb., In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20.12.2017].

3. Úřední osoba

Většina lidí, pokud se řekne úřední osoba, tak si představí na prvním místě úředníka na úřadě, který sedí za stolem nebo za přepážkou a zahrne nás množstvím formulářů a požadavků a z našeho pohledu nám do jisté míry komplikuje život. Dále pod každodenním vlivem masovým médií ať se již jedná o tištěná média, rozhlas, televizi až po dnes nejrozšířenější zdroj informací internet, nás také jako úřední osoba napadne policista nebo politik na komunální, krajské nebo celostátní úrovni, který byl např. někým napaden, vzal úplatek nebo zneužil svoji pravomoc.

Když se na úřední osobu podíváme z logického hlediska, které ty osoby by to mohly být, tak úřední osoba je osoba, které je svěřena část veřejné moci, kterou vykonává, pokud splní zákonem dané podmínky pro příslušnou úřední osobu a na základě jí svěřených zákonných pravomocí. Takováto definice bez dalšího upřesnění by však byla příliš neurčitá. Proto je v současném trestním zákoníku zák.č. 40/2009Sb. taxativní výčet úředních osob v § 127.

3.1. Pojem úřední osoba v současném trestním zákoníku

Novela trestního zákoníku účinná od 1.ledna 2010 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku zavádí označení úřední osoba, dříve nazývána veřejný činitel. Tento pojem úřední osoba nahradil dříve používaného veřejného činitele, který již neodpovídal potřebám současné právní úpravy. Aktuální právní úprava úřední osoby je v § 127 trestního zákoníku a to že:

(1) Úřední osobou je

- a) Soudce*
- b) Státní zástupce*
- c) Prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,*
- d) Člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,*

- e) *Příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostních sborů nebo strážník obecní policie,*
 - f) *Soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státní zástupce*
 - g) *Notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,*
 - h) *Finanční arbitr a jeho zástupce,*
 - i) *Fyzická osoba, která byla stanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,*
- (2) *K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.*
- (3) *Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejím území; tento souhlas se nevyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.¹⁰*

Jednotlivé úřední osoby dle § 127 odst. 1, stejně jako trestní odpovědnost a ochrana úředních osob dle § 127 odst. 2 bude podrobněji rozebrána v následujících podkapitolách. Co se týče třetího odstavce, tak tam je úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace celkem pochopitelně popsána. Při posuzování, zda se jedná o úřední osobu, za splnění podmínek prvního a druhého odstavce se bude takováto osoby posuzovat podle příslušných mezinárodních smluv. Trestní zákoník obsahuje ještě v §

¹⁰ § 127 zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů., In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.16.1.2018].

344 výčet úředních osob, vedle úředních osob uvedených v § 127, ale jelikož je to v souvislosti s trestnými činy podplácení dle § 331 až § 333 nebudu to zde dále rozebírat, protože to nesouvisí s tématem této bakalářské práce.

3.1.1 Jednotlivé úřední osoby

a) soudce – je zástupce moci soudní, soudní moc je upravena v Ústavě České republiky č. 1/1993 Sb, v čl. 81 až 96. Zde je např. uvedeno že, soudce je jmenován prezidentem republiky a své funkce se ujme složením slibu, je jmenován bez časového omezení do své funkce, je nezávislý. Mezi soudy se řadí Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy.¹¹

Předpoklady pro funkci soudce jsou uvedeny v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. Mezi tyto předpoklady se řadí např. věk nejméně 30 let, svéprávnost, bezúhonost, vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru práva, státní občanství České republiky.¹²

Úředními osobami jsou všichni soudci těchto soudů.

b) státní zástupce – je zástupce moci výkonné v čl. 80 Ústavy je uvedeno, že státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu.¹³

Podmínky pro výkon funkce státního zástupce jsou upraveny v zák. č. 283/1993 Sb. Zákon o státním zastupitelství. Mezi které patří např. věk nejméně 25 let, svéprávnost, bezúhonost, vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru práva. Státní zástupce je jmenován do funkce ministrem spravedlnosti na časově neomezenou dobu na návrh nejvyššího státního zástupce. V tomto zákoně je také uvedena soustava státních

¹¹ Čl. 61 až 86, zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

¹² zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů., In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

¹³ Čl. 80, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

zastupitelství, do které patří Nejvyšší státní zastupitelství, Vrchní státní zastupitelství, krajská a okresní státní zastupitelství.¹⁴

Stejně jako u soudce se za úřední osobu považují všichni státní zástupci.

c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci

Prezident České republiky podmínky pro výkon této funkce a jeho pravomoci jsou upraveny v čl. 54 až 66 Ústavy. Je zástupcem moci výkonné, je hlavou státu, volen je v přímých volbách, může vykonávat funkci jen 2 volební období po sobě, volební období je 5 let, podmínka věku nejméně 40 let. Svého úřadu se ujme po složení slibu.¹⁵

Poslanci nebo Senátoři Parlamentu České republiky jsou zástupci moci zákonodárné, to znamená, že parlament schvaluje a vydává zákony. Jejich postavení je upraveno v čl. 15 až 53 Ústavy. Parlament České republiky je tvořen dvěma komorami, poslaneckou sněmovnou a senátem. Poslanecká sněmovna je tvořena 200 poslanci, volební období je 4 roky. Minimální věk poslance je 21 let. Senát má 81 členů volební období je na 6 let, každé dva roky se volí 1/3 senátorů. Minimální věk senátora je 40 let.¹⁶

Člen vlády České republiky se řadí do moci výkonné, vláda je upravena v čl. 67 až 80 Ústavy. Vláda se skládá z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů.¹⁷

Jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci, zde se jedná o vedoucí funkcionáře a ostatní funkcionáře ostatních orgánů veřejné moci.

Ústavní soud v ÚS 138/98-n odkazuje na vymezení pojmu „*orgán veřejné moci*“, kde odkazuje na nálezy Ústavního soudu v ÚS 3/1993-n. „*Veřejnou mocí je taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné*

¹⁴ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

¹⁵ Čl. 54 až 66, zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

¹⁶ Ibidem čl. 15 až 53

¹⁷ Ibidem čl. 67až 80

moci, není s ním v rovnoprávném postavení a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí na vůli tohoto subjektu. Veřejnou moc vykonává stát především prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a osudní a za určitých podmínek ji může vykonávat i prostřednictvím dalších subjektů. Kritériem pro určení, zda i jiný subjekt jedná jako orgán veřejné moci, je skutečnost, zda konkrétní subjekt rozhoduje o právech a povinnostech do těchto práv zasahovat. Orgánem v právním smyslu je právnická osoba vykonávající svou činnost jako povinnost nebo kompetenci a zřízena k trvalému a opakujícímu se výkonu činnosti“¹⁸

Rozlišení úředních osob dle § 127 odst. 1 písm. c) jiné osoby zastávající funkci v orgánu veřejné moci a odpovědných úředníků orgánů veřejné moci dle § 127 odst. 1 písm. d) je, že „osoby, které již zastávají určitou funkci v orgánu veřejné moci a již z tohoto titulu mají vždy určitou samostatnou pravomoc, zatímco v druhém případě jde pouze o úředníky, kteří jsou vybaveni určitou další rozhodovací pravomocí, a to ať přímou nebo zprostředkovanou.“¹⁹

d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci

Členem zastupitelstva je člen obecního zastupitelstva nebo krajského zastupitelstva. Obecní zastupitelstvo je upraveno v zák. č. 128/2000 Sb., o obcích. a Krajské zastupitelstvo v zák. č. 129/2000 Sb., o krajích

Odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci „je ten úředník, který působí v rámci příslušného orgánu veřejné moci a vykonává svěřenou pravomoc samostatně nebo v návaznosti na výkon pravomoci příslušného funkcionáře orgánu veřejné moci, kterému je podřízen.“²⁰ Jedná se např. o jednotlivá ministerstva, úřady státní správy, orgány samosprávy.

¹⁸ FRYŠTÁK, M., a kolektiv. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017. ISBN 978-80-7552-622-9 str.24

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-109-3 str. 1210

²⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-109-3 str. 1210

e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,

Příslušníky ozbrojených sil České republiky jsou dle zák. č. 219/1999 Sb., Zákon o ozbrojených silách České republiky, armáda, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Za příslušníka ozbrojených sil se považuje jen voják v činné službě.²¹

Hlavním úkolem ozbrojených sil České republiky je bránit Českou republiku před vnějším napadením.

Mezi příslušníky bezpečnostních sborů se dle zákona č. 361/2003 Sb., zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, řadí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.²²

Je zde upraven služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů. Právní úprava výše uvedených bezpečnostních sborů, je dále v jednotlivých zákonech, kterými jsou zák. č. 237/2008 Sb., o policii České republiky, zák.č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, zák.č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky, zák. č. 13/1993 Sb., celní zákon, zák.č. 555/1992 Sb o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, zák.č. 341/2011 Sb., o generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, zák.č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě a zák.č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

Strážník obecní policie je také zařazen dle § 127 odst. 1 písm. e). Strážník obecní policie je zaměstnancem obce. Právní úprava obecní policie je v zák. č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Je zde mimo jiné uvedeno, že strážníkem může být pouze občan České republiky, který je bezúhonný, spolehlivý, starší 18 let, zdravotně způsobilý, má střední

²¹ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

²² Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

vzdělání s maturitou a má platné osvědčení. Hlavní náplní strážníka obecní policie je zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.²³ Oprávnění strážníků jsou upravena v zákoně o obecní policii a vychází i z dalších zákonů jako je např. zák.č. 361/2000 Sb., zákon o provozu na pozemních komunikacích, zák.č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce.

Práva a povinnosti soudního exekutora jsou upraveny v zák.č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů. Zde jsou nejen uvedeny podmínky, které musí soudní exekutor splnit např. tříletá exekutorská praxe, složení exekutorské zkoušky, svéprávnost. Dále je zde uvedeno, při kterých činnostech je exekutor považován za úřední osobu, jelikož ne ve všech případech v souvislosti s jeho činností vystupuje jako úřední osoba.²⁴ Jedná se tzv. exekuční činnost. Státní kontrolu nad exekutory a jejich exekuční činností vykonává Ministerstvo spravedlnosti. V otázce, zda zaměstnanci exekutora, zejména exekutorský vykonavatel vystupují jako úřední osoba, udělalo jasno stanovisko Nejvyššího soudu sp. Zn./č.j...: Tpjn 304/2014 „*Vykonavatele soudního exekutora, provádí-li z písemného pověření soudního exekutora úkony, které je ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu oprávněn provést soudní vykonavatel, lze za splnění dalších zákonných podmínek pokládat za úřední osobu ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku.*“²⁵

²³ Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

²⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.11,2015, spis. zn. Tpjn 304/2014. In: *Codexis* [právní informační systém] ATLAS Consulting [cit. 1.3.2018]

g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař

Právní úprava notářské činnosti je upravena v zák.č. 358/1992 Sb. zákon o notářích a jejich činnosti. Základní podmínky pro výkon notáře jsou obdobné jako u soudních exekutorů, liší se v podstatě minimálně pěti leté notářské praxe a složení notářské zkoušky.

V zák. č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních v § 100 je uvedeno, že notář jako soudní komisař, který je zmocněn soudem v řízení o pozůstalosti, provádí úkony soudu prvního stupně.²⁶

Trestně právní ochrana notáře jako úřední osoby se při výkonu notářské činnosti, vztahuje jen při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař.

h) finanční arbitr a jeho zástupce

Právní úprava je obsažena v zák.č. 229/2002 Sb., zákon o finančním arbitrovi. Arbitra a jeho zástupce jmenuje vláda, jeho jmenování navrhuje ministr financí, funkční období je 5 let. Arbitr i jeho zástupce musí splnit předpoklady pro výkon této činnosti, činnosti finančního arbitra je upravena v § 1 výše uvedeného zákona.²⁷

j) Fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží

Jedná se o fyzické osoby, kterým byla zákony propůjčeny pravomoci, které jsou uvedeny v jednotlivých zákonech upravující jejich činnost. Jedná se o zák.č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, zák. č. 449/2001Sb., zákon o myslivosti, zák.č. 114/1992 Sb., zákon o ochraně přírody a krajiny, zák.č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů.

²⁶ Zákon č. 292/2013Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

²⁷ Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.10.2.2018].

3.1.2 Za jakých podmínek se jedná o úřední osobu

Aby se jednalo o úřední osobu, které se poskytuje trestněprávní ochrana musí splnit několik zákonných podmínek:

- a) *Jde o zvláštní odpovědnou fyzickou osobu (zvolenou, jmenovanou, pověřenou, ustanovenou etc.),*
- b) *Musí plnit úkoly státu nebo společnosti,*
- c) *Používá při tom pravomoc, která jí byla svěřena v rámci odpovědnosti za plnění úkolů státu nebo společnosti,*
- d) *Trestný čin musí být spáchán v souvislosti s touto pravomocí a odpovědností.*²⁸

Jde o zvláštní odpovědnou fyzickou osobu, jedná se o osoby, které jsou výslovně vymezené v trestním zákoníku, plní úkoly společnosti nebo státu a užívají při tom svých svěřených pravomocí na základě příslušných zákonů.

*Musí plnit úkoly státu nebo společnosti, jedná se zejména o výkon důležitých veřejných funkcí, které mají celospolečenský význam a s výkonem těchto funkcí je spojená rozhodovací činnost a oblast jejich působnosti*²⁹

Používá při tom pravomoc, která jí byl svěřena v rámci odpovědnosti za plnění úkolů státu nebo společnosti, užitím svěřené pravomoci je myšleno využití svých zákonných oprávnění vykonávat veřejnou moc. Definice veřejné moci byla zde již uvedena v ÚS 138/98-n.

Trestný čin musí být spáchán v souvislosti s touto pravomocí a odpovědností, trestně právní ochrana je úřední osobě poskytována jen v souvislosti s pravomocí a odpovědností, kterou vykonává.

²⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Lege, 2012, ISBN 978-80-87576-29-8 str. 177

²⁹ FRYŠTÁK, M., a kol.: *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017. ISBN 978-80-7552-622-9 str. 39

3.2. Shrnutí

V této podkapitole bych se chtěl věnovat shrnutí vymezených pojmů „úřední osoba“, které byly uvedeny v předešlých kapitolách a jeho vývoje od vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 do současnosti.

Zákon č. 117/1852 ř.z., zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích obsahoval definici vrchnostenské osoby, kde v § 68 byl výčet těchto osob, podmínkou, aby těmto osobám byla poskytována trestně právní ochrana, byl výkon jejich pravomocí. Pojem úředník byl uveden v § 101 téhož zákona a byl širší, než je tomu dnes. Kromě výše uvedeného zákona, byly chráněné osoby uvedeny v zákoně na ochranu republiky v § 7 až § 9, kdy některé z těchto osob odpovídají současnému pojetí úředních osob.

Trestní zákon z roku 1950 místo označení „vrchnostenské osoby“ již obsahoval definici „veřejný činitel“ ve které je uvedeno mimo jiné, že obstarává věci veřejné. Zcela zde chybí, že je ochrana těmto veřejným činitelům poskytována s výkonem jejich pravomocí a odpovědností, jak je to v současné právní úpravě. Tento zákon byl ovlivněn totalitním režimem, a to odpovídalo i širšímu vymezení veřejného činitele, díky vymezení pojmu „obstarávání věcí veřejných“, který tomuto režimu vyhovoval.

V trestním zákoně z roku 1961 je stále pojem „veřejný činitel“, upraveno v § 89 odst. 9., oproti předchozí úpravě je zde již uvedeno, že plní úkoly společnosti a používá u toho svých svěřených pravomocí, to také souvisí s tím, kdy jako veřejný činitel vystupuje a je mu poskytnuta trestně právní ochrana jako veřejnému činiteli. Což už se blíží současné právní úpravě. Ale stále tato definice byla velice široká a stále ovlivněna totalitním režimem. Po roce 1989 prošel tento zákon spoustou novelizací na základě kterých se definice upravovala a přizpůsobovala demokratickému a mezinárodnímu pojetí trestního práva.

Pokud se podíváme na vývoj pojmu „úřední osoba“ od vzniku Československa do současnosti tak je jasné, aby stát mohl řádně fungovat je potřeba chránit osoby které tuto

veřejnou moc vykonávají, v souvislosti s jím svěřenými pravomocemi. Se zvýšenou ochranou, ale na druhou stranu také souvisí zvýšená trestní odpovědnost, pokud svoji moc zneužijí. Pokud pomineme některé osoby, kterým poskytoval ochranu totalitní režim, tak základní osa osob, kterým byla poskytnuta ochrana jako vrchnostenským osobám, veřejným činitelům a dnes úředním osobám je stejná, jen se v jednotlivých obdobích jinak nazývali. Další osoby k nim byly přidány nebo odebrány a reflektovaly tak na potřeby dané doby. Aktuální právní úprava úřední osoby odpovídá současným požadavkům a zdá se být dostačující, ale stejně postupem času ji bude třeba upravit, jelikož okruh úředních osob se může rozšířit novým směrem a judikatura v případě rozporů, zda je tato osoba osobou úřední, již nebude dostačovat.

4. Vybrané trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Téma bakalářské práce je násilí proti úřední osobě pro komplexní pochopení právní úpravy týkající trestně právní ochrany úředních osob je potřeba znát širší okolnosti, tedy především související trestné činy, jelikož velice často, než dojde k samotnému násilí proti úřední osobě, předchází vyhrožování této úřední osobě nebo orgánu veřejné moci, ať už před výkonem nebo pro výkon jejích pravomocí. Také se často stane, že se přehlídí protiprávní jednání pachatele zejména pokud se jedná o vyhrožování usmrcením a vyhrožováním újmou na zdraví a místo toho, aby za toto jeho jednání následoval postih, tak se to bagatelizuje nebo vůbec neřeší a takovýto pachatel se následně může cítit silnější a jistější a mnohdy celá věc končí napadením úřední osoby, kterému by se dalo předejít.

V hlavě X v díle prvním trestního zákoníku jsou uvedeny trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby, jsou to:

§ 323 Násilí proti orgánu veřejné moci

§ 324 Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci

§ 325 Násilí proti úřední osobě

§ 326 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu

§ 327 Společné ustanovení

§328 Přisvojení si pravomoci úřadu

„Druhovým objektem, tedy společným jmenovatelem těchto trestných činů je společenský zájem na ochraně těch vztahů, hodnot a principů, kterými je ovládána veřejná sféra společenského života. Tyto trestné činy chrání řádnou činnost státních orgánů a orgánů samosprávy, zejména nerušené a bezporuchové fungování a důsledné uplatňování zákonosti. Toto je pak základem ochrany obecných zájmů, práv a svobod jednotlivců.“³⁰

³⁰ Fryšták, M. a kol.: Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1 vydání. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2015 ISBN-978-80-74-18-225-9 str. 109

4.1 § 323 Násilí proti orgánu veřejné moci

Objektem trestného činu násilí proti orgánu veřejné moci není přímo určitá úřední osoba, ale činnost a výkon veřejné moci. Základní skutková podstata je uvedena v prvním odstavci a v následujícím druhém, třetím a čtvrtém jsou uvedeny kvalifikované skutkové podstaty při jejichž naplnění se trestní sazba zvyšuje.

Objektivní stránka tohoto trestného činu je uvedena v prvním odstavci jedná se o úmysl působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudy nebo jiného orgánu veřejné moci. Kdo toto poruší, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pěti let.

Ve druhém odstavci je uvedeno, že pokud tento čin spáchá se zbraní, ublíží jinému na zdraví nebo způsobí značkou škodu to jest 500 000,- Kč a více. Bude pachatel potrestán na dva roky až 8 let.

Ve třetím odstavci se trestní sazba zvyšuje, pokud pachatel tímto činem způsobí těžkou újmu na zdraví, škodu velkého rozsahu tj. 5000 000,- Kč a více či poruchu v činnosti takového orgánu.

Ve čtvrtém odstavci u tohoto trestného činu je trestní sazba ve výši deset až osmnáct let v případě, způsobí-li tímto činem smrt.

Příprava trestného činu násilí proti orgánu veřejné moci je trestná. Subjektem je zde obecný, může jím být kdokoliv. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění.

4.2 § 324 Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci

Objektem trestného činu vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci je stejný jako u předchozího trestného činu.

V prvním odstavci je základní skutková podstata a ve druhém kvalifikovaná skutková podstata. Objektivní stránkou je vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobení značné škody to jest 500 000,- Kč a více, toto vyhrožování směřuje, do budoucna ještě před výkonem pravomocí nebo pro výkon pravomocí a zde se jedná o pachatelovu odplatu nebo mstu za výkon orgánu veřejné moci.

Pokud čin spáchá dle prvního odstavce trestní sazba je zde až na tři roky odnětí svobody. Pokud čin uvedený v prvním odstavci spáchá se zbraní trestní sazba je zde až pět let odnětí svobody.

Subjekt je zde také obecný, může jím být opět kdokoliv. Subjektivní stránka vyžaduje také úmyslné zavinění jako u trestného činu násilí proti orgánu veřejné moci.

4.3 § 325 Násilí proti úřední osobě

Bude podrobněji probráno v následující kapitole.

4.4 § 326 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu

Objekt tohoto trestného je stejný jako u trestného činu násilí proti úřední osobě, a to nerušený výkon pravomoci úřední osoby, objektem je úřední osoba jako jednotlivec ne instituce.

Základní skutková podstata je uvedena v prvním odstavci. Objektivní stránkou je vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobeným značné škody tedy 500, 000 Kč a více. Pachatel zde působí na výkon pravomoci úřední osoby tedy do budoucna nebo pro výkon pravomoci úřední osoby, jako odplata za jednání úřední osoby. U prvního odstavce je trestní sazba až na tři roky. Je to podobné jako u trestného činu vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci, jen je zde rozdílný objekt, u tohoto trestného činu je to určitá úřední osoba ne orgán veřejné moci.

V druhém odstavci je kvalifikovaná skutková podstata, až na pět let je trestní sazba, pokud výše uvedený čin spáchá se zbraní.

Subjekt je opět obecný, může jím být kdokoliv, Subjektivní stránka vyžaduje úmyslnou formu zavinění.

4.5 § 327 Společná ustanovení

V prvním odstavci je uvedeno, že ochrana dle § 323 – § 326 trestního zákona se poskytuje také osobě, která vystoupí na podporu nebo ochranu orgánu veřejné moci nebo úřední osoby.

V druhém odstavci je upravena ochrana dle § 323-§ 326 trestního zákona, která se poskytuje *též mezinárodně chráněné osobě, kterou se rozumí úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace, která požívá diplomatické nebo jiné výsady a imunity podle mezinárodního práva, nebo osoba zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu.*³¹

4.6 § 328 Přisvojení pravomoci úřadu

Objektem tohoto trestného činu prisvojení pravomoci úřadu je také nerušený, zákonný výkon veřejné moci.

Objektivní stránka v neoprávněné vykonávání úkonu/ů, který je vyhrazen orgánům veřejné moci, nebo kdo vykoná úkon, který může být vykonán jen z moci úřední, za porušení výše uvedeného je trestní sazba až na dva roky. Subjektem může být kdokoliv. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění.

³¹ § 327 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018].

5. Násilí proti úřední osobě

V této kapitole bude rozebrána právní úprava trestného činu násilí proti úřední osobě. Dále základní statistické údaje trestné činnosti v souvislosti s tématem, nejhroženější skupiny úředních osob, subsidiarita přestupkového práva, také moje poznatky získané za 10 let služby u městské policie a jako poslední srovnání současné úpravy násilí proti úřední osobě s úpravami předchozími od roku 1918.

5.1. Rozbor trestného činu Násilí proti úřední osobě § 325

Násilí proti úřední osobě, který je upraveno v současném platném trestním zákoníku v § 325. Rozebereme zde jak základní, tak kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu.

§ 325

(1) Kdo užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až šest let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,

b) ublíží-li takovým činem jinému na zdraví, nebo

c) způsobí-li takovým činem větší škodu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví, nebo

b) škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.³²

³² § 325 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018]

„Skutková podstata trestného činu je (trestně) právní formou jeho typové materiální stránky obsahující systém typových obligatorních a fakultativních znaků jeho subjektu, objektivní stránky, objektu a subjektivní stránky, uvedených v obecné a zvláštní části trestního zákoníku (zákona)“³³

Subjektem je zde obecný, kdy pachatelem může být kdokoliv. Subjektivní stránka spočívá v úmyslném jednání pachatele. Objektivní stránka je samotné jednání pachatele, užití násilí, které bude rozebráno níže viz základní a kvalifikované skutkové podstaty. Objektem tohoto trestného činu je *zájem na ochraně nerušeného výkonu pravomoci úřední osoby při plnění úkolů státu nebo společnosti. Předmětem ochrany je jednotlivec, nositel pravomoci úřední osoby.*³⁴

5.2. § 325 odst. 1

Základní skutková podstata trestného činu Násilí proti úřední osobě

Pod pojmem *kdo*, je pachatel, který je zde obecný a je subjektem tohoto trestného činu, jak bylo uvedeno výše.

Další co je třeba vysvětlit, je co znamená *násilí*. Ve výkladových ustanoveních trestního zákoníku najdeme, kdy je trestný čin spáchán násilím, dle § 119 *Trestný čin je spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným podobným způsobem.*³⁵

Pro pochopení výše uvedeného ustanovení je třeba se podívat do komentářů k trestnímu zákoníku nebo související judikatury. *Násilím se rozumí použití fyzické síly k působení na*

³³ KRATOCHVÍL, V. a kol.: *Trestní právo hmotné*, Obecná část. 2 vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7179-082-2 str. 199

³⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II*. § 140 až 421. Komentář. 1 vydání Praha: C. H. Beck, 2010, 2011, ISBN 978-80-7400-178-9 str. 2854

³⁵ § 119 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018].

*vůli člověka s cílem překonat kladený odpor nebo očekávaný odpor anebo mu zamezit, může směřovat proti vůli člověka nebo i věci.*³⁶ Tímto násilím nemusí pachatel způsobit újmu na zdraví. „*K naplnění pojmu násilí nestačí jen uchopení poškozeného za oděv a zacloumání jím samo o sobě. Proto musí soud v každém konkrétním případě posoudit veškeré okolnosti případu a dovést, zda jde o užití násilí směřujícího proti tělu napadeného*“³⁷

Dále je třeba vysvětlit co znamená *na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon její pravomoci*. Co se týká úřední osoby, byla této věnována samostatná kapitola, kde byly jednotlivé úřední osoby vyjmenovány a bylo zde, kdy plní úkoly státu a využívají u toho svých svěřených pravomocí a vykonávají tím veřejnou moc. Definice veřejné moci zde byla také uvedena. Zaměříme se zde tedy na rozdíl mezi ustanovením uvedeným pod písmenem a) na výkon pravomoci úřední osoby a b) pro výkon pravomoci úřední osoby. V prvním případě na výkon pravomoci se bude jednat o užití násilí pachatelem před nebo při výkonu pravomoci úřední osoby, na základě jí svěřených pravomocí. V druhém případě pro výkon pravomoci se bude jednat o ty případy, kdy jednání pachatele bude uskutečněno také ještě při výkonu pravomocí úřední osoby nebo až po výkonu, kdy je toto násilí užito jako msta za výkon pravomoci úřední osoby. K užití násilí může dojít i v době, kdy nevystupuje jako úřední osoba, pokud je to spojeno pro výkon pravomocí úřední osoby. Jako příklad bych zde uvedl, pokud jako strážník městské policie budu vykonávat své pravomoci a budu řešit za rušení nočního klidu muže, tento muž mě při prokazování totožnosti fyzicky napadne úderem do oblasti hlavy, kdy bude mít ruku sevřenou v pěst, v tomto případě se bude jednat podezření se spáchání trestného činu násilí proti úřední osobě dle § 325 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Nebo vše proběhne v klidu vyřeším jej na místě dle okolností, v příkazním řízení nebo odesláním k dořešení příslušnému správnímu orgánu. Následující den si půjdu sednout do restaurace

³⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákonník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. vydání. Praha: Lege, 2012, ISBN 978-80-87576-29-8 str. 423

³⁷ Kuchta, J. a kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-047-8 str. 448

a tam potkám muže, kterého jsem řešil předešlý den a ten mě napadne s užitím násilí se slovy to máš za ten včerejšek. V tomto případě by se jednalo případ dle § 325 odst. 1 písm. b) samozřejmě, že by se muselo prokázat, že toto jeho napadení bylo za řešení jeho předešlé protiprávního jednání a ne proto, že chodím např. za jeho ženou a včera jsem tam byl.

V této základní skutkové podstatě dle § 325 odst. 1 je trestní sazba až na 4 roky. Porušení § 325 odst. 1) se řadí mezi přečiny.

5.2.2. § 325 odst. 2

Kvalifikovanou skutkovou podstatu najdeme v odstavci druhém, kdy pachatel spáchá čin § 325 odst. 2 písm. a) se *zbrání*, dle výkladového ustanovení v § 118 „*se zbrání rozumí, pokud z jednotlivých ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.*“³⁸ Pod zbrání v souvislosti s trestnými činy si na prvním místě představíme střelnou zbraň, ale může být jím např. kámen, deštník, nůž, dopravní prostředek. Je zde stále úmysl pachatele.

Dle § 325 odst. 2 písm. b) *ublíží jinému na zdraví*, výkladové ustanovení trestního zákona dle § 122 odst. 1 „*ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařské ošetření.*“³⁹ Při kvalifikaci ublížení na zdraví, se vychází z judikatury a posouzení jednotlivých případů je individuální. U ublížení na zdraví postačí zavinění z nedbalosti viz § 17 odst. 1. písm. a).

Dle § 325 odst. 2 písm. c) *způsobí větší škodu*, škoda větší je dle výkladových ustanovení § 138 odst. 1 „*škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč.*“⁴⁰

U ublížení na zdraví a způsobení větší škody postačí zavinění z nedbalosti viz § 17 písm. a). Jelikož se jedná o kvalifikovanou skutkovou podstatu, kde je větší společenská

³⁸ § 118 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018].

³⁹ *Ibidem* § 122 odst. 1

⁴⁰ *Ibidem* § 138 odst. 1

škodlivost, trestní sazba je vyšší a je šest měsíců až šest let. Porušení § 325 odst. 2 je zločinem.

5.2.3. § 325 odst. 3

Ve třetím odstavci najdeme pod písm. a) *těžkou újmu na zdraví*, která uvedena ve výkladových ustanovení v § 122 odst. 2 „*Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví*

- a) *zmrzačení,*
- b) *ztráta nebo podstatné snížení pracovní neschopnosti,*
- c) *ochromení údu,*
- d) *ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí,*
- e) *poškození důležitého orgánu,*
- f) *zohyzdění,*
- g) *vyvolání potratu nebo usmrcení plodu,*
- h) *mučivé útrapy, nebo*
- i) *delší dobu trvající porucha zdraví*⁴¹

Pod písmenem b) kdo způsobí *škodu velkého rozsahu*, což je dle výkladových ustanovení § 138 odst. 1 *škoda dosahující částky nejméně 5000 000 Kč.*⁴²

Postačuje zde zavinění z nedbalosti. Porušení třetího odstavce trestného činu násilí proti úřední osobě, další kvalifikovanou skutkovou podstatou, která je postihována přísněji než předchozí. Trest odnětí svobody je zde ve výši tří až dvanáct let. Porušení § 325 odst. 3) je zvláště závažným zločinem.

5.2.4. § 325 odst. 4

Pokud je užitím násilí proti úřední osobě *způsobena smrt*, je zde trest odnětí svobody ve výši osm až šestnáct let. Může být takto posouzen pouze pokud by zavinění

⁴¹ § 122 odst. 2 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018].

⁴² *Ibidem* § 138 odst. 1

bylo nedbalostní viz § 17 písm. a. Pokud by se jednalo o úmyslné usmrcení jednalo by se již o trestný čin vraždy § 140 odst. 3 písm. d). Porušení § 325 odst. 4 také patří mezi zvlášť závažné zločiny.

5.2.5 § 325 odst. 5

Zde je uvedeno, že příprava je trestná. „Vzhledem k tomu, že trestný čin násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 3,4 je zvlášť závažným zločinem, ve smyslu § 14 odst. 3 je jeho příprava trestná. Příprava tu je trestná podle stejné trestní sazby jako zvlášť závažný zločin, ke kterému směřovala (§ 20odst. 2).“⁴³

5.3. Násilí proti úřední osobě, jiný pohled na věc než teoretický

Pokud se podíváme na statistiku trestného činu Násilí proti úřední osobě, tak za rok 2017 je evidováno 654 těchto trestných činů, 75 jich bylo spácháno na úředních osobách (nezapočítáváme strážníky, a příslušníky Policie ČR), 162 případů útoků na strážníky a 370 registrovaných útoků na příslušníky Policie ČR.⁴⁴

Přestože celková trestná činnost statisticky klesá u násilí proti úřední osobě, dle mého názoru bude stoupat, ne že by jich bylo více než doposud, ale s nástupem moderních technologií jako jsou městské dohlížecí systémy a osobní kamery, které se používají při výkonu služby, bude jednání pachatelů lépe prokazatelné. Ono se např. bude těžko prokazovat, pokud budu jako pochůzkář a napadne mě na prázdné ulici člověk, bez toho, aby mi způsobil viditelné zranění, oproti tomu, pokud budu mít kamerový záznam se zvukem tak bude činnost orgánů činých v trestním řízení jednodušší. Policisté a strážníci jsou tedy statisticky nejohroženější skupinou v souvislosti s násilím proti úředním osobám, což není nijak překvapující jištění, proto se zde zaměřím právě na ně. Vnímání lidí, co je normální a co již ne, se v průběhu let změnilo i intenzita násilí je úplně jinde. Agresivita ve společnosti roste a když dojde ke konfliktní situaci, tak je většinou na místě první policista nebo strážník, které někdo zavolal a ten ji musí vyřešit. Velkou měrou má

⁴³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II.* § 140 až 421. Komentář. 1 vydání Praha: C. H. Beck, 2010, 2011, ISBN 978-80-7400-178-9 str. 2858

⁴⁴ Násilí proti úřední osobě rok 2016, 2017 [cit. 1. 3. 2018] Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/#>

na násilí proti úředním osobám i arogance k veřejné moci, domáhání se svých údajných práv, aniž by si uvědomovaly tyto osoby i své povinnosti, a tak i běžné silniční kontroly, zjišťování totožnosti, jednání na úřadech končí napadením úřední osoby. Někdy za to i do jisté míry mohou sami úřední osoby, které někdy nedodržují základní zásady, jak by se měli při styku s občany chovat, jako je např. zdvořilost. Nikdy nevíme, co má ten člověk za sebou např. nějakou stresovou situaci a pak již stačí málo co může vyvolat jeho zkratovou reakci, která může být zpuštěna právě chováním úřední osoby a za normálních okolností by se takového jednání nedopustil. Pracuji v druhém největším Jihomoravského kraje a během těch 10 let, se změnila i typologie pachatelů násilí proti úřední osobě, dříve bylo v každém městě několik osob násilné povahy a člověk věděl, pokud vyjížděl na oznámení, kde figurovaly, že může nastat problém, postupem času se spíše jedná o lidi, kteří jsou pod vlivem drog a alkoholu anebo jednají ve zkratu. Např. řidič dopravního prostředku najede na policistu při dopravní kontrole. Policisté a strážníci mají tu výhodu, že by měli být vycvičeni jak v sebeobraně, tak v jednání s lidmi ve stresových situacích a tak mohou napadení předejít. Posledních pět let je náplní mé práce vyhodnocování zákroků městské policie, kde jsme zaměstnán, dohlížení na zákonnost zákroků a předávání Policie ČR podezření ze spáchání trestných činů, které si nepřevzali na místě, ať již vinou špatné komunikace ze strany strážníků nebo policistů. S tímto předáváním a vyhodnocováním souvisí i kontrola kamerových záznamů a některým útoků se dá opravdu předejít. Nejčastější chyby ze strany strážníka nebo policisty je podcenění situace např. jsou tři strážníci a jeden muž, kterého za něco řeší ani jeden jej nemá stále pod dohledem a stačí jedna rychlá rána a již leží strážník se zlomeným nosem na zemi, nebo policista řeší přestupek v dopravě, řidič chce odjet a on si stoupne do dráhy jízdy vozidla, aby jej zastavil, chybou je také vyslat jednu hlídku na místo kdy dochází k napadání mezi více osobami nebo je přítomno více osob, je to situace, kdy nemůže mít strážník nebo policista vše pod dohledem a nemusí takovou situaci bezpečně zvládnout a může dojít ka napadení úřední osoby. Policisté i strážníci jsou v jistém službou pro lidi a musí strpět určité věci a je již na jejich schopnostech, aby dokázali odfiltrovat a rozpoznat, kdy je jednání osoby možné kvalifikovat jako trestný čin násilí proti úřední osobě. V případě, že by státní zástupce nebo policejní orgán věc odložil, může ji předat k dořešení

příslušnému správnímu orgánu. Zde by se jednalo zejména o podezření se spáchání těchto přestupků dle zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích, jednalo by se o tyto přestupky:

§ 5 Přestupky proti veřejnému pořádku

„(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci,*
- b) zneváží postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci,“⁴⁵*

a § 7 Přestupky proti občanskému soužití

„(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- c) úmyslně naruší občanské soužití tak, že*
- 1. jinému vyhrožuje újmou na zdraví,*
- 4. se vůči jinému dopustí jiného hrubého jednání“⁴⁶*

5.4. Komparace pojetí trestného činu násilí proti úřední osobě od roku 1918

Aby mohl stát řádně fungovat, je třeba aby chránil osoby, které se podílejí na výkonu veřejné moci. V této kapitole se pokusím porovnat trestný čin násilí proti úřední osobě s trestnými činy, jejichž právní úprava byla v předchozích trestních zákonech, a to od vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918.

Jako první porovnáme úpravu zákona č. 117/1852 ř.z., zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích. Obdobou současného trestného činu dle § 325 je § 81 Násilné vztažení na osoby vrchonostenské nebo nebezpečným jim vyhrožováním ve věcech úředních TrZ 1852, trestnem byl těžký žalař od šesti měsíců do jednoho roku, pokud byl takový čin spáchal se zbraní, došlo k poranění nebo si takovým svým násilným jednáním chtěl vynutit výkon úředního jednání nebo služby, již zde byl trest vyšší, a to od jednoho roku do pěti let. Dalo by se to přirovnat k současnému pojetí v § 325 odst. 1 a odst. 2.

⁴⁵ § 5 odst. 1 Zákon č. 251/2016Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit.1.3.2018].

⁴⁶ *Ibidem* § 7

Trestní sazba je zde nižší než je tomu nyní, ale trestem byl těžký žalář což bylo nesrovnatelné např. s výkonem trestu, tak jak probíhá nyní. Dalším trestněprávní ochranu poskytoval „úředním osobám“ zákon na ochranu republiky kdy k současnému § 325 můžeme přirovnat zejména § 8 tělesné poškození ústavního činitele a § 10 násilí proti ústavním činitelům neb osobování si jejich moci.

Dalším v pořadí byl zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon obdobou současného trestného činu násilí proti úřední osobě pod trestnými činy proti veřejným činitelům v § 177 Násilí na veřejném činiteli, základní skutková podstata je podobná té současné trest odnětí až na pět let, kvalifikovaná skutková podstata ve třetím odstavci, kde je trest odnětí svobody na tři až 10 let, odpovídá částečně současné úpravě v § 325 odst. 3. Tento § 177 do takovou kombinací současného § 325, § 326 a § 327. Základním problémem trestního zákona z roku 1950, bylo vymezení veřejného činitele, jak již bylo uvedeno ve srovnání vývoje úředních osob, kdy problematickým vymezením, bylo *obstarávání věcí veřejných*, kdy tohoto bylo zneužívánou tehdejší režimem.

Posledním je trestní zákon č. 140/1961 Sb., obdobou dnešního trestného činu násilí proti úřední osobě dle § 325 je § 155 Útok na veřejného činitele, který je skoro totožný jako dnešní znění, horní hranice odnětí svobody u základní a kvalifikovaných skutkových podstat je nižší než dnes. Oproti předchozímu trestnímu zákonu z roku 1950, byla upravena definice veřejného činitele, kdy již trestný čin musel být spáchán v souvislosti výkonem jeho pravomocí a odpovědností.

Všechny trestní zákony v sobě zahrnovaly ochranu úředních osob a uprave těchto trestných činů nebyla nepodobná té současné, tím byl zajištěn řádný výkon veřejné moci.

6. Komparace právní úpravy násilí proti úřední osobě se sousedícími státy

V této kapitole bude srovnána naše právní úprava trestného činu násilí proti úřední osobě s úpravami s námi geograficky sousedících států. Budou zde porovnány trestné činy, které odpovídají našemu trestnému činu násilí proti úřední osobě. Jako bude Slovensko vzhledem k naší společné historii, následně Polsko, které jako Československá republika patřilo mezi státy takzvaného východního bloku, jako třetí Německo a poslední na srovnání úpravy dané tématem bakalářské práce je Rakousko.

6.1. Slovenská republika

Jako první jsem zvolil srovnání právní úpravy násilí proti úřední osobě s úpravou Slovenskou, jelikož do 31.12.1992 jsme měli společný stát a vývoj trestního práva byl skoro totožný od vzniku Československa v roce 1918. Po rozpadu společného státu, došlo na Slovensku k rekodifikaci trestního zákona. Současná platná právní úprava je zákoně č. 300/2005 Z.z., *Trestný zákon*,⁴⁷ ve znění pozdějších předpisů. Obdobu našeho trestného činu Násilí proti úřední osobě najdeme v osmé hlavě v prvním dílu jako trestný čin dle § 323 „*Útok na veřejného činitele*“. Základní skutková podstata je velmi podobná naší právní úpravě trestného činu Násilí proti úřední osobě. U dalších kvalifikovaných skutkových podstat bych se zaměřil na rozdíly oproti naší úpravě tohoto trestného činu. V § 323 v odstavci druhém pod písmenem d) je kdo použije násilí proti orgánu činném v trestním řízení, trest odnětí svobody je zde stanoven na tři až osm roků. Ve čtvrtém odstavci pod písm. a) kdo použije násilí a způsobí ním smrt více osob a pod písm. b) takového násilí použije za krizové situace, zde je trest odnětí svobody na dvanáct až 25 roků.

Právní úprava na Slovensku je velmi podobná té naší, slovenský trestní zákon používá stále pojem veřejný činitel.

⁴⁷ Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů [cit.1.3.2018] Dostupné z. <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300/znenie-20180101#p1>

6.2. Polská republika

V Polsku se jedná o trestní zákoník *Kodeks karny* (plným názvem *ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, publikován jako Dz. U. z 1997 r.*)⁴⁸ Obdobu trestného činu Násilí proti úřední osobě bychom našli v kapitole XXIX v čl. 222 a čl. 223 a čl. Dle čl. 222 § 1 narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego“ porušení nedotknutelnosti veřejného činitele odpovídá skutkové podstatě dle § 325 odst. 1. trest odnětí svobody až na tři roky. Zajímavý je § 2 tohoto článku, jelikož je zde uvedeno, že pokud by veřejný činitel konal nesprávně, trest může být snížen nebo o něj může být upuštěno.

Další skutkovou podstatou upravující násilí proti úřední osobě je ustanovení čl. 223 § 1 a § 2 Aktivní útok na veřejného činitele „czynna napaści na funkcjonariusza publicznego“, kdo tento čin spáchá společně nebo společensky závažnějším způsobem. Trestní sazba 1 až 10 let a 2 až 12 let dle závažnosti protiprávního jednání pachatele. Je to podobné jako kvalifikované skutkové podstaty dle § 325, je zde větší společenská škodlivost takového činu. Oproti naší české úpravě je zde, že tento čin spáchá společně. Členění polského trestního zákona je odlišné a je také více nepřehledný než český.

6.3. Německá spolková republika

Německý trestní zákon *Strafgesetzbuch StGB Ausfertigungsdatum: 15.05.1871*, ve znění pozdějších předpisů⁴⁹ upravuje v šestém oddílu v § 113 a § 114 trestné činy, které jsou nejbližší právní úpravě trestného činu násilí proti úřední osobě v českém trestním právu. Jedná se o § 113 Odpor proti výkonným úředníkům „*Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte*“ základní skutková podstata je podobná naší české dle § 325, trest je zde do 3 let odnětí svobody, na rozdíl od naší úpravy je zde uvedeno, nebo že bude potrestán pokutou. Ve druhé kvalifikované skutkové podstatě § 113 odst. 2 se trestní

⁴⁸ Kodeks karny, publikován jako Dz. U. z 1997 r., ve znění pozdějších předpisů [cit. 1.3.2018] Dostupné z. <https://www.lexlege.pl/kodeks-karny/>

⁴⁹ Strafgesetzbuch (StGB) StGB Ausfertigungsdatum: 15.05.1871, ve znění pozdějších předpisů [cit. 1.3.2018] Dostupné z. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>

sazba zvyšuje na 6 měsíců až 5 let, pokud takový čin spáchá se zbraní, vystaví oběť ohrožení života nebo zdraví, nebo jej spáchá společně s někým dalším.

V § 113 třetím a čtvrtém odstavci je upraveno kdy a za jakých podmínek je možné trest zmírnit nebo od něj upustit, jedná se o případy nezákonného jednání úřední osoby. Podobně to je upraveno i v polském trestním zákoně, ale zde je to ještě podrobněji. a § 114 Útok na úředníky „*Tätlicher Angriff auf Vollstreckungsbeamte*“ kdo zaútočí na „úřední osoby“ bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až 5 let. Dále již odkazuje na předchozí, § 113 který se užije obdobně za splnění podmínek v něm uvedených. Podobně to je upraveno i v polském trestním zákoně, ale v německém trestním zákoně je to upraveno ještě podrobněji.

6.4. Rakouská republika

Rakouský trestní zákon Strafgesetzbuch BGGI 60/1974,⁵⁰ ve znění pozdějších předpisů, je zde upravena ochrana úředních osob, která odpovídá našemu trestnému činu násilí proti úřední osobě upravena v 19 části pod názvem Trestné činy proti státní moci v § 269 „*Widerstand gegen die Staatsgewalt*“ Odpor proti státní moci, tento trestný čin obsahuje jak násilí, tak její hrozbu a nebezpečné vyhrožování. Trest odnětí svobody je zde až na tři roky a v případě vážnějšího útoku dle § 106 je trest odnětí svobody od šesti měsíců do pěti let. Zajímavý je čtvrtý odstavec, ve kterém jsou podobně jako v německém a polském trestním zákoně, upraveny případy, kdy pachatel nebude potrestán, jestliže chráněná osoba jedná protiprávně. Dalším je trestný čin dle § 270 „*Tätlicher Angriff auf einen Beamten*“ Násilný útok na úředníka, kdy někdo zaútočí na úředníka během jeho úkonů. Odkazuje na § 269 odst. 4, který se užije obdobně.

⁵⁰ Strafgesetzbuch BGGI 60/1974, ve znění pozdějších předpisů, [cit. 1.3.2018] Dostupné z. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>

7. Zhodnocení stávající právní úpravy

V této kapitole se pokusím zhodnotit stávající právní úpravu *de lege lata* současného platného trestního zákoníku, týkající se násilí proti úřední osobě, kdy se budu věnovat jak úpravě pojmu úřední osoby, tak trestného činu násilí proti úřední osobě a případným možným návrhům *de lege ferenda*.

Co se týká právní úpravy úřední osoby, tak jak již bylo zmíněno v této bakalářské práci, tak tento pojem prošel určitým přirozeným vývojem, aby úprava odpovídala současným potřebám moderního demokratického státu. Když si prohlédneme současnou podobu § 127 tak je zde na první pohled taxativní výčet úředních osob, které za splnění zákoných podmínek jsou úředními osobami, některé pouze při určité činnosti, jak je uvedeno u písm. *f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce* a pod písmenem *g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař*. Na první pohled taxativní pohled je pod písm. *c) v části jiném orgánu veřejné moci a písm. d) v části jiného orgánu veřejné moci* tento výklad extenzivní a rozpory, zda určitá osoba spadá do této definice a vystupuje jako úřední osoba vyplňují závěry judikatury jako např. sp. Zn./ č.j.: 6Tdo 1396/2013-22, kde právní věta zní „*Vykonavatel soudního exekutora není úřední osobou ve smyslu § 127 ods. 1 písm. f) tr. zákoníku*“⁵¹ Přestože se to může zdát na první pohled složité, tak můj názor je, že takto upravený §127 je plně dostačující a zároveň i přehlednější, než pokud by byla jen obecná definice bez taxativního výčtu úředních osob.

Právní úprava trestného činu násilí proti úřední osobě úzce souvisí s vymezením pojmu úřední osoby. Zde bych trestný čin dle § 325 a § 326 sloučil do jedné skutkové podstaty. Základní skutková podstata a kvalifikovaná skutková podstata v prvním a druhém odstavci je z velké části totožná. Můj názor je, že by to bylo přehlednější a trestní zákoník méně obsáhlý a jednání pachatele často obsahuje oba znaky skutkové podstaty

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2013, spis. zn. 6Tdo 1396/2013-22. In: *Codexis* [právní informační systém] ATLAS Consulting [cit. 1.3.2018]

nyní upravené v § 325 a 326, i některé zahraniční trestní zákony mají takto násilí proti úřední osobě upraveno. Znění úpravy trestného činu by bylo Vyhrožování nebo násilí proti úřední osobě.

§ 325

(1) **Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví, způsobením značné škody** nebo kdo užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby,

c) způsobí-li takovým činem větší škodu v souvislosti s výkonem nebo pro výkon pravomoci úřední osoby

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až šest let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,

b) ublíží-li takovým činem jinému na zdraví, nebo

c) způsobí-li takovým činem **značnou škodu**.

(3) Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví, nebo

b) škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava **v případě užití násilí** je trestná.

Takto by se dal upravit celý první oddíl X hlavy trestního zákoníku. Jedná se spíše o kosmetické úpravy než nějaké zásadní změny. Dle mého názoru není třeba větších změn, tyto by měli nastat v případě, že se vyskytnou nové okolnosti a problémy, které dříve nebyly známé a současné pojetí by již nebylo dostačující.

8. Závěr

Jak bylo uvedeno v úvodu tématem této bakalářské práce trestný čin násilí proti úřední osobě. Cílem bylo probrat toto téma od vzniku Československé republiky v roce 1918 do současnosti. Byly zde vymezeny základní pojmy jako úřední osoba a rozebrán trestný čin násilí proti úřední osobě.

V první kapitole byla probrána trestně právní úprava ochrany úředních osob od vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918, zde byl popsán vývoj trestního zákona a úpravy jednotlivých trestních zákonů v souvislosti s trestně právní ochranu úředních osob.

V následující kapitole, která byla věnována pojmu úřední osoba tak jak jej známe v současném platném trestním zákoníku. Byl zde podrobný výčet úředních osob, kterým náleží ochrana a kdy jim je ta tato ochrana poskytována, jaké podmínky musí splňovat. Byla zde také porovnána úprava z historického hlediska vývoje dnes známého pojmu úřední. Srovnány jednotlivé pojmy jako vrchnostenská osoba, veřejný činitel se současným pojetím úřední osoby dle § 127 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku.

V dalším kapitole byla probrána úprava trestných činu v hlavě X trestního zákoníku, po přečtení by neměl být problém rozlišit, zda se jedná o útok na úřední osobu nebo na orgán veřejné moci, případně o vyhrožování ať ji úřední osobě nebo orgánu veřejné moci.

Na toto navazuje kapitola věnovaná trestnému činu násilí proti úřední osobě, kde je podrobně probrána základní skutková podstata a následující kvalifikované skutkové podstaty a vymezení věci jako např. na výkon pravomoci, pro výkon pravomoci, násilí, ublížení na zdraví, těžká újma na zdraví. Byla zde také srovnána současná právní úprava násilí proti úřední osobě s obdobnými trestnými činy upravenými v předchozích trestních zákonech.

V šesté kapitole byla komparace právní úpravy trestného činu násilí proti úřední osobě s námi sousedícími státy. Zde můžeme vidět, že je poskytována ochrana „úředním osobám“ tak jak je to v naší úpravě, některé rozdíly tu však nalezneme, např. trestní zákony jsou jinak členěny, jsou zde rozdílné tresty odnětí svobody avšak nejsou v jejich délce zas tak podstatné rozdíly, hlavní rozdíl bych viděl v tom, že některé právní úpravy

trestních zákonů okolních států upravují přímo v příslušném paragrafu týkající se násilí proti úřední osobě, ty případy kdy se jedná o nezákonné jednání úřední osoby, nejpodrobněji je to upraveno v Německém trestní zákoně.

V poslední kapitole, která je věnována vyhodnocení současné právní úpravy násilí proti úřední osobě, je návrh na úpravu znění trestného činu násilí proti úřední osobě. Žádné zásadní nedostatky po vyhodnocení celé práce jak v pojmu úřední osoba nebo trestném činu násilí proti úřední osobě neshledávám.

Pro řádné fungování jakéhokoliv státu je třeba chránit úřední osoby, s touto jejich ochranou, je na druhu stranu spojena jejich zvýšená trestní odpovědnost. Tato ochrana prošla svým vývojem a současné pojetí odpovídá modernímu demokratickému pojetí trestního práva. Člověk který jedná s úřední osobou, by si měl uvědomit, že kromě svých práv, které bohužel mnoho lidí ani nezná, má také povinnosti a měl by si jich být vědom, pokud je nezná, měla by jej úřední osoba poučit a člověk by tyto své povinnosti měl strpět pokud je vše v zákonných mezích. Je zajisté lepší něco strpět a posléze si jít na postup úřední osoby stěžovat, nebo ni třeba podat trestní oznámení, než domáhat se násilím vynucení řešení určité situace, takovéto řešení může skončit obviněním ze spáchání trestného činu násilí proti úřední osobě.

Použité zdroje

Literatura

1. VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0791-5.
2. VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4.
3. MALÝ, Karel a kol.: *Dějiny českého a československého práva do r. 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, ISBN 978-80-87212-39-4
4. FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, ISBN 978-7552-80-622
5. KUČHTA, J. a kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1*. Vydání Praha: nakladatelství C.H.Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-047-8.
6. KRATOCHVÍL, V. a kol.: *Trestní právo hmotné, Obecká část. 2* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-082-2
7. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1* vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-109-3
8. ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010,2011, ISBN 978-80-7400-178-9
9. FRYŠTÁK, M., PROVAZNÍK, J., SEDLÁČKOVÁ, J., ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné, Zvláštní část. 1* vydání. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2015, ISBN-978-80-7418-225-9
10. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 3* vydání. Praha: Leges, 2012, ISBN 978-80-87576-29-8

Právní předpisy

zákon č. 117/1852 ř.z., zákon o zločinech a přečinech a přestupcích

zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon

zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád

Zákon č. 292/2013Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Zákon č. 251/2016Sb., o některých přestupcích

Zákon č. 300/2005 Z.z, trestný zákon, Slovensko

Kodeks karny, Dz. U. z 1997 r, Polsko

Strafgesetzbuch StGB Ausfertigungsdatum: 15.05.1871, Německo

Strafgesetzbuch BGG1 60/1974, Rakousko

Internetové zdroje

ASPI [právní informační systém]

Codexis [právní informační systém]

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>

<https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>

www.lexlege.pl/kodeks-karny

<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300/znenie-20180101#p1>

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.11.2015, spis. zn. Tpjn 304/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 3. 2013, spis. zn. 6Tdo 1396/2013-2

